

Język polski klasa 4 LO

(poziom rozszerzony)

Wymagania edukacyjne

Wymagania podstawowe i ponadpodstawowe

✓ **wymagania podstawowe** obejmują wiadomości i umiejętności łatwe lub bardzo łatwe, bezpośrednio przydatne w życiu, niezbędne dla kontynuowania edukacji, naukowo pewne, doniosłe sprawdzone i wdrożone, mające walor interdyscyplinarności;

✓ **wymagania ponadpodstawowe** – wiadomości i umiejętności trudne i bardzo trudne do opanowania, złożone, unikatowe; teoretyczne, związane z materiałem danej dyscypliny naukowej, ważne naukowo, poszerzające wiedzę o przedmiocie, w pewnym stopniu hipotetyczne, wyspecjalizowane i naukowo twórcze

W przełożeniu na stopnie szkolne dwa poziomy wymagań odpowiadają:

✓ wymagania podstawowe – ocenom: dopuszczający i dostateczny, przy czym uczeń otrzymuje

- dopuszczający za niepełne spełnienie wymagań podstawowych
- dostateczny przy pełnym spełnieniu wymagań podstawowych.

✓ wymagania ponadpodstawowe – ocenom dobry i bardzo dobry, przy czym uczeń otrzymuje

- dobry za niepełne spełnienie wymagań ponadpodstawowych lub spełnienie ich na nieco obniżonym poziomie;
- bardzo dobry przy pełnym spełnieniu wymagań ponadpodstawowych.

Stopień niedostateczny dostaje uczeń, który nie spełnia wymagań podstawowych nawet w stopniu stanowiącym minimalny próg zaliczenia.

Stopień celujący otrzymuje uczeń spełniający wymagania podstawowe i ponadpodstawowe, a także mający wyższe, umiejętności lub wiadomości.

Spełnienie wymagań ponadpodstawowych zakłada uprzednie spełnienie wymagań podstawowych. Uczeń, kwalifikujący się do oceny dobry lub bardzo dobry, musi spełniać całkowicie wymagania podstawowe, a także ponadpodstawowe w stopniu pełnym (bdb) lub niepełnym (db).

Podobnie uczeń otrzymujący ocenę celujący – spełniać musi całkowicie wymagania podstawowe i ponadpodstawowe oraz poza nie wykraczać.

Wymagania edukacyjne zostały podzielone na trzy zakresy, odpowiadające celom kształcenia ujętym w Podstawie programowej:

1. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji (w tym: czytanie i słuchanie, samokształcenie i docieranie do informacji, świadomość językowa).
2. Analiza i interpretacja tekstów kultury (w tym: wstępne rozpoznanie i analiza; interpretacja i wartościowanie).
3. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

Kryteria odnoszą się do treści literacko-kulturowych oraz językowych z zakresu podstawowego i rozszerzonego zawartych w Podstawie programowej

Na ocenę dopuszczającą uczeń potrafi:

1. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Czytanie i słuchanie:

– Odtworzyć informacje sformułowane wprost – Odczytać sens fragmentów (zdań, grupy zdań, akapitów) – Wyodrębnić główną myśl całego tekstu objętego Podstawą programową – Wskazać w tekście retorycznym najważniejsze środki językowe służące przekonywaniu

Samokształcenie i docieranie do informacji:

– Wybrać podstawowe teksty literackie epoki, służące realizacji zadanego tematu, posługując się wybranym źródłem informacji

Świadomość językowa:

– Wymienić nadawcę, odbiorcę i komunikat jako trzy najważniejsze elementy aktu komunikacji językowej – Odróżnić od siebie teksty pełniące funkcję informatywną, impresywną i ekspresywną, poetycką – Zabrać głos w dyskusji, odnosząc się do tematu – Posługiwać się pojęciami erystyka, kontragument, stylizacja, dialektyzacja – Posługiwać się pojęciem styl – Wypowiadać się komunikatywnie

2. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

– Przyporządkować epoce nazwiska twórców epoki wskazanych w Podstawie programowej oraz wymienić ich dzieła – Przyporządkować autorowi tytuły i głównych bohaterów utworów literackich epok wskazanych w Podstawie programowej – Określić tematykę utworów literackich wskazanych w Podstawie programowej do kl.IV – Odróżnić od siebie tekst liryczny, epicki, dramatyczny

– Dostrzec zjawisko synkretyzmu – Posługiwać się pojęciami: sytuacja liryczna, improwizacja – Wskazać podstawowe cechy najważniejszych dla omawianych epok gatunków literackich – Nazwać najważniejsze prądy umysłowe, filozoficzne i artystyczne omawianych epok oraz wskazać ich cechy – Wskazać w dziełach literackich zalecanych przez Podstawę programową realizację prądów umysłowych, filozoficznych i artystycznych – Streścić główne wątki utworów wskazanych w Podstawie programowej – Scharakteryzować głównych bohaterów literackich utworów wskazanych w Podstawie programowej – Rozpoznać najważniejsze środki i zabiegi stylistyczne w utworach literackich omawianych epok – Zanalizować utwory wskazane w Podstawie programowej, uwzględniając najważniejsze kategorie opisu (podmiot / adresat liryczny, narrator, świat przedstawiony)

Analiza i interpretacja tekstów kultury

Interpretacja i wartościowanie:

– Określić ramy chronologiczne poznanych epok – Objaśnić znaczenie nazw epok literackich – Odczytać znaczenie podstawowych symboli w dziełach literackich wskazanych w Podstawie programowej

3. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

– Posługiwać się komunikatywnym językiem w mowie i w piśmie – Wypowiadać się w mowie i w piśmie na zadany temat, w sposób świadczący o co najmniej częściowym zrozumieniu tematu

– Odnieść się w wypowiedzi do tekstów literackich – Podjąć próbę skomponowania wypowiedzi składającej się ze wstępu, rozwinięcia i zakończenia

Na ocenę dostateczną uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, a ponadto:

1. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Czytanie i słuchanie:

– Określić funkcję środków językowych w tekście retorycznym – Rozpoznać ironię w tekście – Sformułować tezę tekstu bądź fragmentu tekstu – Podać argumenty uzasadniające tezę – Odróżnić argumenty od przykładów oraz tezę od hipotezy – Rozpoznać relacje kompozycyjne między poszczególnymi fragmentami (akapitami) tekstu – Oddzielić informacje od opinii – Wskazać przyczyny i skutki omawianych zjawisk

Samokształcenie i docieranie do informacji:

– Wyszukać podstawowe pozycje z literatury przedmiotu służącej realizacji zadanego tematu – Samodzielnie korzystać ze słowników i leksykonów Świadomość językowa: – Określić swoje stanowisko w dyskusji – Rozpoznać w tekście rodzaje stylizacji – Określić dominującą w tekście funkcję wypowiedzi

2. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

– Określić tematykę wszystkich omawianych w k.IV utworów literackich – Podać najważniejsze cechy rodzajowe tekstów lirycznych, epickich i dramatycznych oraz synkretycznych – Objąć związki między literaturą a publicystyką – Wskazać podstawowe cechy wszystkich omawianych gatunków literackich – Porównać wizerunki bohaterów literackich – Wskazać różnorodność bohaterów – Scharakteryzować postawy bohaterów reprezentatywne dla epoki, odwołując się do omówionych utworów literackich

Interpretacja i wartościowanie:

– Powiązać fakty literackie z istotnymi wydarzeniami historycznymi – Rozpoznać cechy charakterystyczne sztuki kolejnych epok – Opisać motywy i tematy literackie, odwołując się do omówionych tekstów kultury – Wykorzystać podstawowy kontekst do analizy i interpretacji utworów literackich – Odczytać nawiązanie kulturowe w omawianych utworach – Odczytać znaczenie podstawowych symboli, konwencji w omawianych dziełach literackich

3. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

– Ułożyć szkicowy plan oraz przygotować na jego podstawie wypowiedź ustną bądź pisemną – Skomponować wypowiedź składającą się ze wstępu, rozwinięcia i zakończenia – Sformułować wniosek interpretacyjny oparty na samodzielnej analizie tekstu – Posługiwać się cytatami w funkcji argumentacyjnej – Posługiwać się na ogół poprawną polszczyzną (w zakresie wymowy, fleksji, leksyki, frazeologii, składni) – Zabrać głos w dyskusji, logicznie związany z omawianym zagadnieniem

Na ocenę dobrą uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, a ponadto:

1. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Czytanie i słuchanie:

– Odróżnić retorykę od erystyki – Objąsnić mechanizmy powstawania wypowiedzi ironicznej – Rozpoznać i określić typ nadawcy i typ adresata tekstu – Rozpoznać charakterystyczne cechy stylu i języka tekstu – Nazwać środki językowe i określić ich funkcje w tekście – Wskazać cechy gatunkowe tekstu

Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Samokształcenie i docieranie do informacji:

– Wyszukać różnorodne pozycje z literatury przedmiotu służącej realizacji zadanego tematu – Sporządzić poprawny opis bibliograficzny książki i artykułu oraz zapisów elektronicznych – Korzystać z różnorodnych źródeł informacji

Świadomość językowa:

– Przyporządkować charakterystyczne środki językowe poszczególnym funkcjom językowym
– Wymienić podstawowe typy stylizacji – Wskazać cechy reprezentatywne dla stylu omawianych epok – Rozpoznać idiolekty – Wskazać zabiegi językowe słuzące stylizacji – Uargumentować prezentowane stanowisko w dyskusji

2. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

– Wymienić głównych twórców kultury (nauki, sztuki, filozofii) i ich dzieła w omawianych epokach romantyzmu i pozytywizmu – Określić funkcje środków językowych i konwencji zastosowanych w tekście – Wskazać dominantę kompozycyjną i stylistyczną oraz dokonać analizy typowego dla epoki i autora utworu literackiego

Interpretacja i wartościowanie:

– Wskazać związki literatury z wydarzeniami historycznymi, kulturą i sztuką oraz filozofią omawianych epok – Porównać kreacje bohaterów oraz wizję świata i człowieka w utworach omawianych epok, odwołując się do utworów literackich – Zinterpretować charakterystyczne motywy i toposy, odwołując się do omówionych utworów – Wskazać różne realizacje dydaktycznej funkcji literatury, odwołując się do poznanych tekstów – Wskazać nawiązania do światopoglądu i estetyki epok wcześniejszych oraz objaśnić przyczynę ich występowania w późniejszych epokach – Dostrzec polemiczność – Ocenić postawy bohaterów literackich

3. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

– Selekcjonować materiał, przywoływać tylko informacje istotne z punktu widzenia tematu – Posługiwać się terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką oraz językoznawczą – Sformułować hipotezę badawczą w odniesieniu do tematu – Podsumować rozważania (uogólnić wnioski wynikające z analizy i interpretacji tekstu) – Łączyć akapity, używając wskaźników zespolenia – Posługiwać się poprawną polszczyzną (w zakresie wymowy, fleksji, leksyki, frazeologii, składni) – Posługiwać się stylem stosownym do sytuacji wypowiedzi – Przestrzegać zasad etykiety językowej podczas rozmowy, dyskusji, negocjacji – Zająć i uzasadnić stanowisko w dyskusji z odwołaniem się do utworu, cytatu, kontekstu lub wiedzy o epoce

Na ocenę bardzo dobrą uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, a ponadto:

1. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Czytanie i słuchanie:

– Odróżnić prawdę od fałszu i szczerą od kłamstwa w wypowiedzi językowej – Scharakteryzować podstawowe chwytów erystyczne – Odróżnić od siebie wypowiedź perswazyjną i manipulacyjną – Zanalizować okres retoryczny jako zamkniętą całość myślowo-stylistyczną – Wykorzystać analizowane teksty naukowe (krytyczno- i teoretycznoliterackie) i filozoficzne jako kontekst interpretacyjny dla utworów literackich

Świadomość językowa:

– Określić funkcje użytych środków w językowych – Wskazać funkcje stylizacji – Omówić cechy reprezentatywne dla stylu poznanych epok – Omówić funkcje idiolektów

Samokształcenie i docieranie do informacji:

– Samodzielnie gromadzić i porządkować materiały z różnych źródeł dotyczące języka, literatury, filmu i innych dziedzin sztuki

2. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

– Omówić przemiany gatunkowe w nawiązaniu do omawianych tekstów – Wskazać i opisać charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne w tekstach literackich – Rozpoznać nawiązania do poetyki wcześniejszych epok w literaturze współczesnej – Wskazać różnice między poszczególnymi technikami pisarskimi reprezentatywnymi dla omawianych epok

Interpretacja i wartościowanie:

– Porównać sposoby realizacji tego samego motywu (toposu) w dwóch tekstach literackich – Zinterpretować dzieło literackie w samodzielnie dobranym kontekście (np. filozoficznym, historycznym, historycznoliterackim, kulturowym) – Dokonać samodzielnej analizy i interpretacji dzieła literackiego, posługując się biegle terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką – Rozpoznać i odczytać przenośne znaczenia dzieła (metaforyczne, symboliczne, alegoryczne, paraboliczne) – Dokonać samodzielnej analizy i interpretacji dzieła sztuki, ze wskazaniem funkcji środków wyrazu specyficznych dla danej dziedziny sztuki – Dostrzec zależności między tekstem literackim a innymi tekstami kultury

3. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

– Podporządkować kompozycję wypowiedzi własnemu zamysłowi interpretacyjnemu – Skutecznie unikać szablonów i schematów językowych – Posługiwać się bogatym słownictwem i urozmaiconą składnią – Posługiwać się bogatą terminologią (unikając pseudonaukowości) – Posługiwać się stylem stosownym do sytuacji, komunikatywnym, o wyraźnych cechach indywidualnych – Funkcjonalnie wykorzystywać pozawerbalne środki komunikacji (mowa ciała, intonacja, ton głosu) w wypowiedzi ustnej

Na ocenę celującą uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, a ponadto

1. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Czytanie i słuchanie:

– omówić nieetyczne zabiegi językowe służące manipulacji-funkcjonalnie wykorzystywać teksty naukowe i filozoficzne w interpretacji utworów literackich i tekstów kultury

Świadomość językowa:

– Wskazać funkcje stylizacji w tekstach literatury współczesnej – Funkcjonalnie odczytuje zabawy językowe i gry z konwencją

Samokształcenie i docieranie do informacji:

– samodzielnie selekcjonować, wartościować i oceniać materiały z różnych źródeł dotyczące języka, literatury, filozofii, filmu i innych dziedzin sztuki

2. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

– Objaśnić sposoby i mechanizmy reinterpretacji toposów, mitów i symboli literatury wcześniejszych epok w omawianych tekstach – Funkcjonalnie i szeroko opisać charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne w tekstach literackich omawianych epok – Zinterpretować dzieło literackie z uwzględnieniem różnorodnych kontekstów interpretacyjnych – Funkcjonalnie odczytać różnorodne reinterpretacje toposów, symboli występujące w tekstach kultury współczesnej – Bezbłędnie posługiwać się terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką – Funkcjonalnie wykorzystywać wybraną metodologię w pracy z tekstem kultury – Rozpoznawać i właściwie interpretować nawiązania intertekstualne w utworach literackich różnych epok – Wykorzystywać wiedzę z estetyki danej epoki w formułowaniu tekstów wartościujących – Rozpoznać nawiązania do idei epok wcześniejszych w literaturze współczesnej

3. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

– Komponować oryginalną, spójną i w pełni konsekwentną strukturalnie wypowiedź – Umiejętnie stosować przypisy – Dokonywać autokorekty w oparciu o różne słowniki oraz poradniki językowe.